

Svetski dan kontracepcije, 26. septembar 2020. godine

Ažurirano 09.09.2020. godine

Svetski dan kontracepcije se obeležava svake godine 26. septembra. Kampanja je pokrenuta 2007. godine na globalnom nivou, sa ciljem da se istakne važnost upotrebe različitih metoda kontracepcije i odgovornog seksualnog ponašanja tako da se omogući svim seksualno aktivnim osobama, posebno mladima, informisan izbor o njihovom seksualnom i reproduktivnom zdravlju.

Planiranje porodice omogućava pojedincima i parovima da planiraju i ostvare željeni broj dece i da planiraju vreme njihovog rađanja i razmak između porođaja. Planiranje porodice je, takođe, pitanje seksualnih i reproduktivnih prava. Pravo na seksualno i reproduktivno zdravlje predstavlja jedno od osnovnih ljudskih prava, koje podrazumeva da je ljudima omogućeno da ostvaruju bezbedne seksualne odnose na zadovoljstvo oba partnera, da ne doživljavaju prinudu i nasilje i da ne strahuju od seksualno prenosivih infekcija i neželjene trudnoće, kao i da mogu da kontrolišu plodnost na način koji ne izaziva neželjene posledice po njihovo zdravlje.

Svetska zdravstvena organizacija (SZO) se zalaže za promociju planiranja porodice i kontracepcije, kreiranjem smernica zasnovanih na dokazima o bezbednosti i pružanju usluga kontracepcije i obezbeđivanju ljudskih prava u programima kontracepcije.

Ključne činjenice:

- U skoro svim regionima sveta učestalost korišćenja kontraceptivnih metoda je najveća među ženama generativnog doba (15–49 godina) koje su u braku ili u vanbračnoj zajednici. Posmatrano na globalnom nivou, 63% žena u generativnom dobu koje su u braku ili vanbračnoj zajednici koristi neki oblik kontracepcije. Upotreba kontracepcije bila je iznad 70% u Evropi, Latinskoj Americi, na Karibima i u Severnoj Americi, dok je u srednjoj i zapadnoj Africi bila ispod 25%.

- Prema procenama SZO, 214 miliona žena generativnog doba iz zemalja u razvoju koje ne koriste nikakvu metodu kontracepcije imaju nezadovoljenu potrebu za modernom kontracepcijom.

- Prema procenama SZO, upotreba modernih metoda kontracepcije sprečila bi 308 miliona neplaniranih trudnoća, dok bi ispunjavanje svih nezadovoljenih potreba žena za modernim metodima kontracepcije sprečilo dodatnih 67 miliona neželjenih trudnoća na godišnjem nivou.

- Prema procenama SZO, oko 15 miliona adolescenata koristi neku od modernih metoda kontracepcije, dok 23 miliona adolescenata ima nezadovoljenu potrebu za modernom kontracepcijom i stoga su pod povećanim rizikom od neželjene trudnoće.

- Neke metode kontracepcije mogu da spreče prenošenje HIV-a i drugih seksualno prenosivih infekcija. Žene koje žive sa HIV-om imaju u većem procentu nezadovoljenu potrebu za planiranjem porodice i uslugama reproduktivnog zdravlja u odnosu na opštu populaciju, delimično zbog nedostatka ulaganja u integrisane usluge planiranja porodice.

Model planiranja porodice u Republici Srbiji

Stanovništvo u Republici Srbiji pretežno primenjuje tradicionalne metode kontracepcije, a zbog njihove nedovoljne efikasnosti često se suočava sa neželjenom trudnoćom i pribegava indukovanom abortusu.

Prema rezultatima poslednjeg reprezentativnog istraživanja višestrukih pokazatelja, savremenu i efikasnu kontracepciju u Republici Srbiji koristi manje od petine žena iz opšte populacije koje su u braku ili vanbračnoj zajednici (18,4%), a tradicionalnu dvostruko više (40,0%). Među modernim metodima kontracepcije najviše se koristi kondom za muškarce (12,4%), mnogo ređe kombinovana oralna kontracepcija (3,3%), intrauterini ulošci (2,2%), sterilizacija žene (0,4%) i ženski kondom (0,1%), dok se uopšte ne koriste dijafragma, spermicidi, progestagenska oralna kontracepcija, depo-injekcioni preparati, implant i voljna sterilizacija muškarca. U pomenutom istraživanju nije navedena hitna – postkoitalna kontracepcija, mada se verovatno često koristi pa i zloupotrebljava među mladim ženama.

Među tradicionalnim metodima dominira metod prekinutog snošaja (*coitus interruptus*) (35,0%), dok je metod izbegavanja odnosa u „plodnim danima” i ostale „prirodne metode” koristilo 5,0% ispitanica. Nijedan metod kontracepcije nikada nije koristilo 24,2%. Potrebe za kontracepcijom nisu zadovoljene kod 14,9% anketiranih žena.

Kontracepcija i pandemija COVID-19

Pristup efikasnoj kontracepciji tokom pandemije COVID-19 jedna je od najisplativijih intervencija sa ciljem smanjenja smrtnosti trudnica, pre svega sprečavanjem nastanka neželjene trudnoće. Veoma je bitno da se osigura nesmetan

pristup informacijama i uslugama vezanim za kontracepciju tokom pandemije, kako bi se smanjio pritisak na preopterećen zdravstveni sistem.

Najčešća pitanja i odgovori na temu kontracepcije tokom pandemije COVID-19 možete pronaći [ovde](#):

U Srbiji, Institut za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut” sa mrežom instituta/zavoda za javno zdravlje obeležiće 26. septembar – Svetski dan kontracepcije organizovanjem različitih edukativno-promotivnih aktivnosti sa ciljem promocije značaja očuvanja seksualnog i reproduktivnog zdravlja i mogućnosti korišćenja dostupnih modernih metoda kontracepcije.

Izvor:

Uredba o Nacionalnom programu očuvanja i unapređenja seksualnog i reproduktivnog zdravlja građana Republike Srbije („Sl. glasnik RS”, br. 120/2017)

Više informacija na:

<https://www.who.int/reproductivehealth/en/>